

לרקוד עם ענקים – שורשי האינטגרציה האירופית במלאת יובל שנים להקמת השוק האירופי המשותף

שלמה פרלה

משתי מעצמות אלו לחמה את מלחמתה שלה, למען האינטרסים הלאומיים שלה. התוצאה הייתה חלוקת גרמניה בפרט וחלוקת אירופה בכלל, בשעה שכל חלק הופך, בדרגת כורח משתנה, למחובר לטבורה של אחת ממעצמות-העל. כך נוצרו הגוש המזרחי והגוש המערבי. שני חלקי אירופה זכו ליציבות: הגוש המזרחי היה יציב בכוח הכפייה הסובייטית, אירופה המערבית זכתה לשלווה בכוח הסיוע הכלכלי והמטריה הצבאית של ארצות הברית. אך דא עקא שהסיוע האמריקאי היה מלווה, כמוכן, בהטלת השפעה פוליטית על מערב אירופה, ובעיקר על צרפת ובריטניה, מעצמות העבר, שנותרו מרוטות נוצות ומוגבלות על ידי ידידתן הגדולה, הן ביכולת התמרון שלהן בזירה הבינלאומית והן בהתנהלותן הפנים-לאומית. מן הצד השני, בהסיטן מבטן מזרחה, מצאו עצמן מדינות מערב אירופה, שהמלחמה התישה את כוחן, נתונות בצלו של הגוש הסובייטי, המאיים בעצם נוכחותו. כיצד תרקוד מערב אירופה עם שני ענקים אלה? הבעיה החריפה לנוכח היעלמותה של גרמניה כבלם אפשרי מפני ניסיונות התפשטות סובייטית, והפוליטיקה המערבית התחבטה בשאלה האם יש לאפשר לגרמניה לשוב לאיתנה. הובע חשש ממגמה זו פן תתעצם גרמניה ותופיע שוב בשכונה האירופית כבריון ענק, שמאז 1870 הוכיח את פגיעתו כי רבה. מאידך גיסא, גרמניה חלשה ומפורזת הייתה טרף קל לסובייטים החונים על גבולה בכוחות גדולים. היחלשותה של מערב אירופה כתוצאה מן המלחמה היא עובדה ברורה, אך יש לציין כי זאת לא רק בשל ההרס,

ראשית המאה ה-20 החל תהליך של תמורות במאזן הכוחות העולמי. עידן ההגמוניה של מעצמות אירופה עמד לפנות מקומו לעלייתה של מערכת עולמית דו-קוטבית בהנהגתן של ארצות הברית ורוסיה. מלחמות העולם, הראשונה והשנייה, שהיו מבחינה מסוימת פרי ניסיון – למצער מצד גרמניה – לעכב תהליך זה, אך החישו אותו.

מאמר זה מבקש להצביע על כך ששורשי האינטגרציה האירופית בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה נעוצים, מנקודת מבט ריאליסטית, בכונת מדינות מערב אירופה למזער את תלותן הכלכלית והפוליטית בארצות הברית, מחד גיסא, ולהגן על עצמן מפני אפשרות של התפשטות סובייטית ולמנוע את התעצמותה המחודשת של גרמניה מאידך גיסא. היבטים תרבותיים של האינטגרציה האירופית הם מחוץ לגדרו של מאמר זה.

במלחמת העולם הראשונה כבשה גרמניה שטחים רבים באירופה. במלחמת העולם השנייה עלו שתי מעצמות וחיסלו את מגמת האימפריאליזם הגרמני. מבחינה מסוימת, ובאורח פרדוכסאלי, חיסול גרמניה הנאצית סימל גם את השלב האחרון בתהליך שקיעתה של היבשת האירופית כשחקן הבינלאומי החשוב ביותר. כל אחת

די"ר שלמה פרלה הוא מרצה מן החוג ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת בר-אילן. ספרו על האיחוד האירופי נמצא בכתובים. מאמרו האחרון של די"ר פרלה מתייב ראה אור בגיליון מס' 114 (ינואר 2007).